

infància **eu-ro-pa**

02.2

REVISTA D'UNA XARXA DE REVISTES EUROPEES

la diversitat

Us donem la benvinguda en aquest segon número d'*Infància a Europa*, una iniciativa especial de set revistes de diferents països europeus que s'han unit per promoure l'intercanvi d'idees i experiències en l'àmbit del treball amb els infants i les seves famílies. Un dels objectius d'*Infància a Europa* és «celebrar la diversitat», tema central d'aquest número. N'incloem quatre articles. Alfons Martinell examina, des de Catalunya, els diferents significats de la diversitat, individual i cultural, i ofereix arguments per entendre-la com un valor important i positiu. Posa èmfasi en la necessitat d'experimentar i innovar, que correspon a les comunitats locals. Els altres tres articles permeten compartir experiències de Bèlgica, França, Itàlia, Holanda, Alemanya i Anglaterra, amb exemples de plantejaments innovadors de la diversitat en les seves múltiples formes –ètnica, cultural, lingüística, de gènere, (dis)capacitat, orientació sexual, etc. Paren atenció a les pràctiques que celebren la diversitat com un valor positiu i com un aspecte enriquidor de la vida europea, però amb arrels en les necessitats i condicions de les comunitats locals. Aquest segon número també introdueix una nova sèrie, amb una panoràmica dels serveis per a la infància de diverses zones d'Europa. Comencem per la comunitat francesa de Bèlgica. N'analitzem la situació actual, però també anem enrere en el temps, per recordar la transformació d'aquests serveis, quan el sorgiment d'algunes idees i conceptes nous va impulsar noves pràctiques i polítiques –un exemple de la importància de la recerca i la innovació.

Peter Moss

Sumari

La diversitat, un valor positiu? <i>Alfons Martinell</i>	3
Imatges i prejudicis entre infants i educadors <i>Michel Vandebroeck i Anke Van Keulen amb la col·laboració de Michèle Clausier i Petra Wagner</i>	6
La integració dels infants amb discapacitats a Itàlia <i>Renzo Vianello i Giuliana Truffa</i>	10
La norma, no l'excepció. La diversitat en el seu lloc <i>Chrissy Meleady i Pat Broadhead</i>	15
Focus en... la comunitat francesa de Bèlgica <i>Alain Dubois amb la col·laboració de Patricia Vincart</i>	18
Informacions	21

Consell de redacció

Peter Moss

Director de la revista *Infància a Europa*, publicació conjunta d'una xarxa de revistes europees. Peter.Moss@ioe.ac.uk

Jan Peeters, Kiddo

Kiddo es publica vuit cops l'any i es distribueix a Holanda i a Flandes. Cobreix la franja d'edat 0-12 anys i es dirigeix a professionals que treballen amb infants. Pàgina web: www.kiddo.net

Irene Balaguer, Infància

L'Associació de Mestres Rosa Sensat publica dues revistes bimestrals, *Infància* en català i *Infancia* en castellà. Aporten una visió del més destacat en l'educació dels infants entre 0 i 6 anys i combinen teoria i pràctica. Cada revista té el seu consell de redacció i respon al seu context. Pàgina web: www.revistainfancia.org

Ferruccio Cremaschi, Bambini

Revista mensual destinada a professionals de l'educació a la infància entre 0 i 6 anys, que se centra en la investigació científica i les bones pràctiques a Itàlia. Examina els canvis socials i culturals, mantenint sempre en primer pla les necessitats dels infants. Pàgina web: bambini.edizionijunior.it

Marie Nicole Rubio, Le Furet

Le Furet, que es publica tres cops l'any, cobreix la franja d'edat 0-6 anys i es dirigeix principalment a formadors, administradors i coordinadors francesos.

Bronwen Cohen, Children in Scotland

Children in Scotland es publica mensualment. Conté articles de fons i notícies relacionades amb la infància, la joventut i les famílies a Escòcia. Pàgina web: www.childreninscotland.org.uk

Perrine Humblet, Grandir à Bruxelles

Cada nou mesos es distribueixen quatre mil còpies gratuïtes de *Grandir à Bruxelles* entre la comunitat francòfona de Bèlgica. Pàgina web: www.grandirabruelles.be

Stig Lund, Norn & Unge

Revista setmanal de distribució gratuïta per als 50.000 afiliats al sindicat BUPL (Federació Nacional de Mestres i Educadors de Dinamarca). Analitza la pràctica, teoria i condicions laborals dels educadors danesos. Pàgina web: www.boernogunge.dk

La diversitat, un valor positiu?

Alfons Martinell

Alfons Martinell, de la Universitat de Girona, examina per què la diversitat és un valor tan important, tant individualment com culturalment, i la manera com desafia els models i sistemes educatius més tradicionals, i també altres serveis.

En les nostres realitats socials europees el concepte de diversitat s'ha anat incorporant a diferents discursos educatius, culturals i sociològics amb perspectives variades i intencionalitats múltiples. Al mateix temps s'ha convertit en un enunciat mediàtic important i un concepte polític de referència. Però com diu Malaguzzi¹ aquest concepte presenta dificultats per la seva ambigüitat i, sobretot, pel diferent ús que se'n pot fer.

■ Els darrers anys el sector de l'educació ha anat utilitzant, cada cop més, la diversitat com un fet de la població infantil i adulta, i una forma d'entendre i intervenir educativament. En aquest sentit la perspectiva d'allò que és divers s'entén en una dimensió més personal i propera als conceptes del que fins ara es deia com a educació diferencial, educació especial, etc. Aquesta posició ha intentat defugir les concepcions i definicions més traumàtiques i estigmatitzadores de les dificultats i disfuncions en el desenvolupament educatiu i psicològic dels infants. Al voltant d'aquesta perspectiva s'està construint un discurs i una forma d'entendre l'educació molt interessant però al meu parer una mica parcial.

■ Per un altre costat alguns organismes internacionals, com la UNESCO, han desenvolupat una perspectiva de la diversitat des de les cultures i la creativitat, construint un referent més ampli i complementari a les altres concepcions de diversitat. En «*La nostra diversitat creativa*»² entenen que «en la diversitat de les cultures hi ha una unitat subjacent que es defineix en una ètica mundial, la qual proporciona les pautes mínimes que ha d'observar cada comunitat» situant l'acceptació i l'impuls de les diversitats culturals com una exigència moral en el desenvolupament dels drets fonamentals. Aquesta diversitat s'entén tant en les cultures d'origen com en les diverses i plurals pràctiques culturals contemporànies on el principi de pluralisme es considera bàsic.

■ De l'anàlisi se'n desprèn que el pluralisme cultural és una característica intrínseca de les societats i que les identitats culturals es construeixen a partir dels contactes entre cultures com un factor dinàmic. Les cultures no estan aïllades ni són estàtiques sinó que interactuen i evolucionen. El pluralisme no té sentit quan aquells que s'hi veuen implicats no poden emprendre iniciatives democràtiques ni expressar la seva imagina-

ció creativa d'una manera concreta. Per tant la perspectiva cultural de la diversitat és essencial per als drets humans i els drets culturals, però fonamentalment per viure i entendre la globalització, i es converteix en un patrimoni de la humanitat en front a les tendències uniformadores del mercat i la mundialització.

■ La diversitat cultural implica moltes dificultats. Planteja objectius i perspectives molt complexes i amb grans contradiccions amb el mateix sistema social. L'assimilació dels conceptes de diversitat no és una garantia per al ple desenvolupament dels valors de la diversitat a la vida social de les nostres comunitats, que es troben immerses en la conflictivitat que la realitat ens està portant a la majoria de països europeus, fruit de la creixent diversitat cultural i dels fenòmens migratoris, així com també de la pròpia mobilitat de la ciutadania europea. No podem confondre la il·lusió o la fantasia del dret, valor o principi que sustenta la diversitat i el pes de la realitat, malgrat que no volem utilitzar un concepte marginador o excloent, la marginació i exclusió per motius individuals, socials o culturals està present en la nostra quotidianitat.

■ Els nous valors i concepcions permeten definir millor una realitat -a vegades úni-

cament des de posicions políticament correctes- però el que ens interessa realment no és la *politesse* del concepte sinó els processos educatius i socials que comporten canvis i evolucions en les nostres societats. El potencial valor de la diversitat, que des de diferents instàncies es preconitza, s'ha de convertir en un conjunt de polítiques actives i un procés d'interiorització de la ciutadania al nou escenari en el qual ha de viure. No podem oblidar el que recordava M. Crozier:³ que les societats no canvien únicament a partir de noves legislacions o normatives: el canvi demana una mentalitat diferent.

■ Per assumir aquest canvi, a més, les lleis i normatives han d'estar associades a altres processos de canvi. Crozier ens proposa tres processos. En primer lloc ens parla de la necessitat d'apostar per les persones, els ciutadans que han de ser els veritables protagonistes i actors del canvi versus les estructures (administracions, sistemes educatius, etc.) que generalment volen liderar aquests processos però es troben amb greus dificultats internes per assumir el veritable rol d'innovació social que requereixen aquestes problemàtiques. La segona recomanació va orientada a una aposta profunda per conèixer els nostres sistemes en una societat complexa

per intentar la seva adaptació, i sobretot, per evidenciar les contradiccions internes que mantenen ocultes en la seva supervivència. I en tercer lloc anuncia l'aposta per l'experimentació de noves formes de respondre a les noves problemàtiques o necessitats socials, obrint el camp a la recerca de formes creatives en contra de l'enquilonament en sistemes de funcionament caducs i defensius. En aquest sentit ens apropem al concepte d'experimentació com una capacitat de gestionar uns nivells de risc que ens permetin obrir noves vies en aquest camp. És en aquest sentit que el valor de la diversitat es pot entendre com un procés d'innovació i comprensió dels nous fenòmens socials que ens toca viure. O com diuen diferents autors per entendre la nova era en la que estem entrant més ràpidament del que ens esperàvem.

Per totes aquestes raons les polítiques educatives, socials i culturals ja no es poden plantejar, únicament, des dels principis de la generalització i homogeneïtzació, sinó que han d'entrar dins dels plantejaments de la complexitat, entesa com la intersecció de diferents subsistemes que busquen algun tipus de mediació, coordinació i harmonia des de la diversitat i la recerca de respostes o solucions adaptades a cada context. Així, l'acció de les institucions ha de ser més modesta i acceptar que no pot dirigir els processos de la societat, sinó que ha de facilitar les interlocucions dels agents socials. Un nou concepte del servei públic, o de l'interès general, que accepti els seus límits i mobilitzi el teixit social per assumir noves responsabilitats.

L'assumpció de la diversitat com un valor positiu no extreu la necessària problematització de totes les situacions que podem incloure sota aquest concepte. La diversitat, tant individual com cultural, comporta acceptar la conflictivitat intrínseca de moltes situacions d'exclusió i d'injustícia en que es troben un gran nombre de persones, que s'han de proveir de recursos específics per protegir els seus drets i donar-los tractaments diferenciats. És a dir, la necessària acceptació de la realitat de les problemàtiques que inclouen la diversitat, per evitar que aquest concepte negui una realitat o disfressi una sèrie de patologies de les quals els propis sistemes han de respondre.

Com ja hem dit, actualment la diversitat cultural està molt lligada als processos migratoris del s. xx i les noves situacions que els processos de globalització estan provocant, els quals no es poden separar dels fraccionaments de les societats i les desigualtats entre el nord i el sud. Situacions que estan evidenciant l'actualitat dels drets humans fonamentals i que el benestar i la qualitat de vida s'han de plantejar com un problema transnacional, ja que l'ésser humà és ésser humà estigui on estigui i aquest principi trenca totalment el plantejament de les polítiques socials i culturals tradicionals basat en la nacionalitat com a reconeixement únic de la ciutadania.

La diversitat, la trobem en les nostres biografies i històries locals. Com diu Candel: «Catalunya sempre ha estat un poble que ha absorbit corrents migratoris» i la immigració ha estat part important del sistema social, econòmic i cultural de moltes realitats europees. Aquesta absorció, integració, dels corrents migratoris forma part de la memòria social i cultural i un element de construcció de la nostra identitat cultural actual. Per tant no es un fenomen nou i una forma de treballar-ho es pot situar en la recerca dels nostres referents històrics en aquest camp.

L'existència d'aquests processos migratoris ha creat una realitat multicultural a les nostres ciutats i pobles, on de cop i volta s'han produït situacions de convivència i relació de cultures i formes de vida molt diferents. Sempre que hi ha contacte amb els altres existeix una certa por, d'una banda de perdre els propis signes d'identitat i, de l'altra, de perdre la situació o privilegis que una comunitat ha aconseguit al llarg de la història. És a partir d'aquesta por real del diferent que hem de començar un treball d'integració, convivència i tolerància de la diversitat, i en aquests processos tindrà una gran importància la capacitat de superar les distàncies en el camp del benestar social perquè no interfereixin en el contacte entre cultures. La diversitat no ha d'amagar la injustícia i els processos d'exclusió que produeix la mobilitat migratòria per causes econòmiques, sinó treballar per una societat més justa i solidària i aconseguir la sinèrgia dels diferents grups amb unes cotes més altes de qualitat de vida per a tothom.

La diversitat pot esdevenir un motor de socialització en la complexitat de les societats multiculturals i produir processos individuals d'identificació cultural a partir de la influència de diferents cultures: és a dir, acceptar que les identitats culturals comporten l'acceptació de les pròpies contradiccions i la possibilitat de construir identitats a partir dels efectes de la convivència amb altres cultures. Una i altra es veuran modificades per aquest contacte i podran generar noves formes d'identificació. En el nou paisatge en què ens trobem, la identitat cultural s'anirà construint a partir de la memòria però també del contacte amb altres cultures que conviuen en l'espai públic en proximitat.

Intentant aportar algunes opinions sobre la pregunta inicial ens atrevim a fer unes afirmacions finals:

- La diversitat individual i cultural respon a unes característiques de la nostra memòria històrica. La majoria de

persones tenim diversitat i venim d'ella. La recerca d'aquesta diversitat en les nostres biografies i històries locals ens pot ajudar a entendre el fenomen global de la pluriculturalitat sense perdre les identitats que ens sustenten.

- En el món de l'educació, la diversitat és una evidència més de la crisi dels models de sistemes educatius del s. XIX i XX, que no poden assumir totes les noves necessitats que es planteja. En aquest sentit haurem de fer esforços de creativitat per crear sistemes justos però més descentralitzats o locals que permetin una major contextualització de l'acció educativa a la realitat del seu entorn.

- La diversitat evidencia un conflicte latent de les societats desenvolupades: una nova visió o lectura de l'exclusió social i la injustícia. Ens evidencia les contradiccions dels nostres sistemes de valors democràtics i l'estructura política de l'Estat social. En aquest sentit es pot convertir en un motor d'evolució social i de reactualització dels discursos sobre l'interès general i els drets fonamentals.

- La diversitat, com a expressió dels nous fenòmens socials de l'era de la informació, ens presenta les noves problemàtiques socials i ens pot ajudar a preparar els escenaris de futur.

- Les identitats culturals són imprescindibles per entendre i participar en un món globalitzat. Com diu M. Castells, «per a navegar per la globalització ens caldran dos estris: una brúixola entesa com la informació, l'educació, el coneixement, etc., i una àncora; les nostres identitats per saber d'on venim i poder decidir a on volem anar».

1. MALAGUZZI, L.: «La integració de la diversitat. Context social en què es produeix», *Infància*, núm. 40, pàg. 4-9.

2. UNESCO (1997): «*La nostra diversitat creativa*». Informe de la Comissió Munal sobre Cultura i Desenvolupament presidida per Javier Pérez de Cuellar, Barcelona: Centre UNESCO Catalunya.

3. CROZIER, M (1983). *La sociedad no se cambia por decreto*, MADRID: INAP.

Alfons Martinell, professor a la Universitat de Girona i titular de la Càtedra UNESCO: Polítiques culturals i cooperació.

Imatges i prejudicis entre infants i educadors

Michel Vandebroek i Anke Van Keulen, amb la col·laboració de Michèle Clausier i Petra Wagner

Els autors reflexionen sobre què significa adoptar un plantejament del treball amb els infants basat en el respecte per la diversitat.

«Tots els infants tenen dret a créixer i a desenvolupar-se en un entorn equitatiu i respectuós de la diversitat, i tenen dret a uns serveis educatius de qualitat, on no es produeixi cap forma de discriminació –evident o soterrada, individual o estructural– a causa de la seva ètnia, gènere, estructura familiar, classe social o habilitats.»

Aquest punt de vista és comú a molts països europeus, i els membres de DECET¹ el consideren un corollari de la Convenció dels Drets de l'Infant de Nacions Unides. Més específicament, nosaltres apliquem aquesta visió a quatre objectius que qual·sevol servei d'atenció a la infància ha de prendre en consideració. Un plantejament educatiu, basat en valors d'igualtat i en el respecte a la diversitat, hauria de garantir que tots els infants i tots els adults:

- Experimentin un sentiment de pertanyença.
- Se sentin respectats en tots els aspectes de la seva identitat.
- Puguin aprendre d'altres, superant barreres culturals o d'altre tipus.
- Actuin positivament per rebutjar els prejudicis.
- Cooperin en qüestionar i eliminar formes institucionals de prejudici i discriminació.

Per a molts nens i nenes, el centre infantil és l'espai de transició entre la seva família i la societat. És aquí, en aquest espai transicional, on per primera vegada es veuen abocats a la complexitat i a la diversitat social. És també en aquest espai on experimenten, per primer cop, com els aprecia la societat, o com deixa de fer-ho.

Ho vulguem o no, com a treballadors en contacte amb infants, contínuament enviem missatges sobre cada nen o nena i la seva família. En Gómez és un nadó

que fa poc que ha arribat de Malawi amb els seus pares. Quina mena de missatge rep si el responsable del grup diu als infants que «Aquí mengem bé, amb una cullera, perquè menjar amb els dits és brut», mentre cada vespre, a casa, veu com els seus pares amassen el mill amb les mans? O quin missatge rep la Femke, la filla d'una parella de lesbianes, quan els nens i nenes preparen un petit regal per al Dia del Pare? O, de nou, quin missatge donen els petits a en Leander, que no pot fer de Peter Pan perquè està «massa gros»?

Com veiem en la pràctica, és especialment difícil evitar missatges negatius d'aquest tipus. Encara més: no podem protegir els infants de la realitat. Els infants detecten molt ràpidament les desigualtats estructurals del món que els envolta. Se n'adonen, per exemple, que les nenes i nens dels països del Magrib rarament, o mai, apareixen en els seus programes i llibres preferits. Veuen com els adults encoratgen l'ús d'altres llengües quan es tracta del francès, l'anglès

o el castellà –però no en el cas de l'urdu o el berber. Perceben com en les notícies sobre atacs o represàlies terroristes abunden els comentaris negatius sobre l'Islam. Estan influenciats per aquestes imatges dels musulmans, i necessiten que els adults donin respostes honestes i clares a preguntes com: «Qui ho va fer?» o «Va ser un terrorista? Quin aspecte tenia?» L'home amb una llarga túnica blanca que va cap a la mesquita és un terrorista perquè s'assembla a la gent que veiem a la televisió? Els familiars d'en Youssouf són terroristes perquè venen d'Afganistan? Tant els adults com els infants prefereixen tenir un enemic visible. Quan no trobem ningú a qui donar les culpes, considerem els innocents culpables, una víctima propiciatòria.

En altres tipus de diferència, els infants no noten, precisament, res: perquè convertim alguns grups, simplement, en invisibles. Penseu, per exemple, en els infants amb una discapacitat. Això és el que els britànics anomenen «racisme per ommissió».

Per totes aquestes raons ja no podem esperar que els infants, si entren en contacte amb la diversitat, no desenvolupin prejudicis. Això és el que pensàvem en el passat: si mostraves a un infant, des de molt petit, que la nostra societat era molt diversa, aquest nen reconeixeria aquesta diversitat i els prejudicis i el racisme desapareixerien. El resultat era, sovint, una aproximació de tipus folklorista. Al final del Ramadà, per exemple, es demanava a alguns pares musulmans que preparassin un menjar «típic»; es tocava música nordafricana, tothom s'ho passava d'allò més bé i ens quedàvem ben satisfets –i al dia següent repreníem la rutina «normal». O penjàvem alguns pòsters de viatges, amb la imatge d'una mesquita o un petit nen negre al davant de la seva cabanya de fang.

La recerca ha demostrat que aquesta aproximació multicultural no ha tingut l'efecte desitjat, o fins i tot que ha tin-

gut un efecte contrari, i ha assenyalat altres maneres de treballar la diversitat. Conseqüentment, cada cop són més els centres que han adoptat una aproximació més activa per combatre els prejudicis i la discriminació. Intenten donar visibilitat a la diversitat que els infants perceben al seu voltant, convertir-la en un objecte de discussió. Aleshores els prejudicis es poden expressar i posar en dubte sense que resultin amenaçadors. També intenten treballar activament amb l'infant i el seu bagatge, incloent la seva família i cultura.

Per descomptat, això requereix, en primer lloc, que els professionals de l'atenció a la infància siguin capaços d'identificar i reconèixer el seu propi bagatge i context, i les seves experiències amb la discriminació i els prejudicis. Això va passar, per exemple, en el districte berlinès de Kreuzberg. Petra Wagner, coordinadora de «*kinderwelten*», un projecte de suport al treball en contra dels prejudicis en els centres, diu:

«Els equips dels nostres centres estaven contents de participar en un projecte sobre els prejudicis. Tenien al cap, de manera predominant, la imatge de les comunitats turques o àrabs de la zona. Però quan vam iniciar el projecte, van començar a qüestionar-se les tensions i els prejudicis existents dins dels propis equips –per part dels membres de l'antiga Alemanya Occidental, per

exemple, respecte dels membres de l'antiga Alemanya de l'Est, i viceversa. Els educadors «occidentals» sovint consideraven els seus col·legues «orientals» submisos i servils. Deien que gairebé mai expressaven la seva pròpia opinió i que en la majoria d'ocasions es limitaven a fer el que els manaven els seus superiors.

En canvi, els professionals de l'Est pensaven que els seus col·legues de l'Oest tenien una actitud massa *laissez-faire* amb els infants, oferien molt poques pautes, i que sovint sabien molt poc sobre psicologia evolutiva. Ells coneixien molt bé el desenvolupament dels nens, i tenien la sensació que aquest coneixement no era suficientment valorat pels seus col·legues de l'Alemanya de l'Oest. Aquest sentiment tenia relació amb el fet que des de 1989 l'Est va ser avançat per l'Oest, políticament, econòmicament i culturalment. El repte per a tots nosaltres és articular els nostres propis sentiments, la nostra sensació de ser dominats o dominar, i connectar-los amb una anàlisi del nostre context sociopolític específic. I entendre que això és, precisament, treballar contra els prejudicis. Només ara, després d'un any de treballar amb intensitat uns principis contra els prejudicis, som capaços de discutir sobre els nostres propis prejudicis i compartim les nostres experiències relatives a la discriminació.»

A França també van descobrir que la comunicació intercultural no és fàcil. Un grup de 16 persones responsables de *crèches* (centres per a infants entre 0 i 3 anys) en comunitats multiculturals van passar un any investigant aquesta qüestió². Michèle Clausier, de l'ACEPP, l'organització que dóna suport a les *crèches*, explica com la comunicació intercultural qüestiona les nostres pròpies actituds com a treballadors de la infància:

«Els responsables de les «*crèches*» que volen respectar els costums culturals de les famílies sovint es troben amb situacions difícils. Això és el que em va dir una responsable d'aquests tipus de centres quan va trobar-se amb una mare d'origen africà que al matí mai deia adéu al seu fill, mai l'abraçava ni mai li feia un petó. Podem considerar aquest comportament un fet cultural, però això no fa que per a aquesta educadora sigui més fàcil acceptar la situació. Un altre exemple és el d'una nena d'11 anys que juga un rol molt important en la criança del seu germà petit i que el va a buscar a la «*crèche*» ella sola. Per molt que algunes pràctiques ens puguin semblar inacceptables, sempre intentem crear un clima en que tots els pares puguin parlar en confiança del sentit de la seva manera de fer. Sovint aquest intent fa que els nostres punts de vista s'obrin, i ens permet situar cada família en el seu context. En altres paraules, treballar amb pares de diferents cultures també és treballar en tu mateix.»

Aquesta també va ser l'experiència del centre *Sleepken*, a Gant, Bèlgica. Des que els pares hi estan molt més involucrats, s'ha fet un gran esforç perquè el centre s'a-

costum a les noves famílies, més que no pas, com en el passat, a obligar les famílies a adaptar-se al centre. Aquest nou enfocament ha tingut com a resposta una sensibilitat més gran davant la diversitat. Per exemple, en els hàbits a l'hora de dormir. En Teslime, que treballa a *Sleepken*, diu:

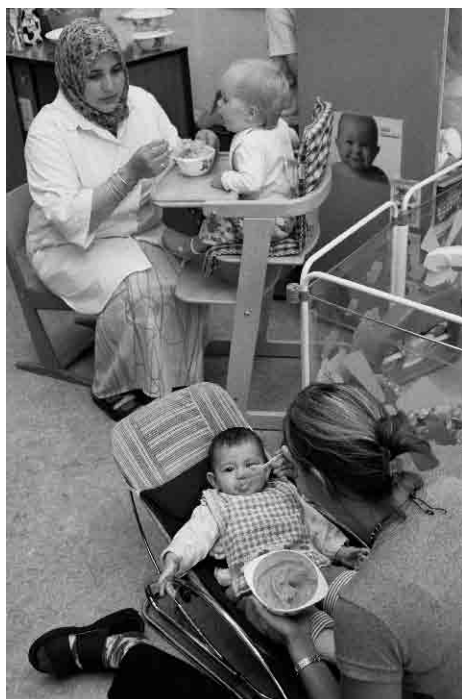
«En Nico dorm en un sofà, entre d'altres infants, perquè això és el que acostuma a fer a casa seva. Quan se'l col·loca en una habitació silenciosa, té moltes dificultats per adormir-se. N'Ayse s'adorm als genolls de l'educadora, que el bressola tal com fa la seva mare, mentre que es posa en Jean-Baptiste a l'alçada de l'estòmac per cantar-li fins que s'adorm. Treballant d'aquesta manera, les educadores sovint tenen dos objectius. D'un banda, volen que els infants sàpiguen clarament que són acceptats, que poden ser tal com són, amb els seus hàbits adquirits i el seu bagatge. Això ajuda a que cada infant es construeixi una imatge positiva de sí mateix. En efecte, estan dient a cada nen o nena que «mai hauran d'escollir entre la seva cultura familiar i la seva cultura a l'escola, perquè totes dues poden conèixer fàcilment». Alhora, hi ha molta varietat en les activitats –música, hores de menjar, hàbits de son, parles, maneres de consolar, etc. Així que des d'un bon començament els infants poden veure com nosaltres, els adults, treballem amb aquesta diversitat. També deixem molt clar als pares que han de considerar molt importants el seu coneixement i les seves experiències amb els seus fills.»

Els Països Baixos, Dinamarca i el Regne Unit complementen aquest mètode per tractar la diversitat d'una manera molt especial: amb l'ús de «nines persona», nines-com-nosaltres. Aquestes nines caracteritzades s'introdueixen en el grup de manera regular i fan amistat amb els infants. Les nines s'usen per explicar històries que donen suport als infants en el seu «ser diferents», i que fomenten el seu respecte per la diversitat d'estils de vida, formes familiars i hàbits culturals. Les històries també ajuden a reduir els prejudicis i els estereotips.

En un centre d'Apeldoorn, a Holanda, fan servir el nino Joost per donar visibilitat a grups invisibles. En Joost pateix una malaltia muscular, fa servir una cadira de rodes i viu en una casa sense escales. «Quina mena de casa tens, amb escales o sense?» és la primera pregunta que els petits discuteixen. Quan en Joost menciona les seves afecions, que inclouen el voleibol, els nens i les nenes mostren incredulitat «Com pot jugar a voleibol? No pot córrer!» Davant la sorpresa dels infants, en Joost es mou a la velocitat d'un llampec amb la seva cadira de rodes, i juga molt bé a voleibol. Les nines també s'utilit-

zen perquè els infants que estan més aïllats s'identifiquin amb el grup. Un nen negre adoptat en un grup de danesos blancs va començar, de cop, a xerrar pels descosits

quan es va introduir al grup una nina negra. Els ulls d'un infant amb síndrome de Down van brillar davant d'una nina amb la mateixa condició, i va dir «aquest sóc jo». No cal dir que aquesta manera de treballar demanda un esforç per part de tots els que hi estan implicats. Si més no, cada dos per tres han de posar en dubte les seves pròpies pràctiques i actituds. En la majoria de països, fins fa molt poc temps, els cursos de formació no donaven resposta als nous reptes que la diversitat i la complexitat de la nostra societat imposen als qui treballen amb infants. Per això durant els darrers anys s'ha fet un esforç perquè aquestes experiències es reflectissin en la formació dels treballadors. Aquesta nova tendència s'observa en cursos de formació a Dinamarca, França, Flandes, Alemanya i Holanda. A Brussel·les i París s'estan dissenyant projectes pilot per estendre les experiències de serveis que ja fa temps que treballen aquestes temàtiques a altres centres. A Atenes, s'organitzen sessions molt creatives on els mestres i els responsables de serveis fora escola aprenen com es pot ajudar els infants a viure la diversitat mitjançant activitats artístiques. En els propers dos anys, tots aquests experiments s'estendran i hi haurà un gran intercanvi d'idees. A mitjan

del 2003, la xarxa DECET els incorporarà en una sèrie de publicacions multilingües.³

Tot i que el respecte per la diversitat pot tenir significats molt diferents en segons quins contextos, hi ha una cosa en comú en tots aquests exemples: la convicció que la manera com eduquem els infants avui ha d'estar d'acord amb la societat en què volem que visquin demà.

1. DECET (Diversitat en l'Educació de la Primera Infància i en la Formació) és una xarxa d'investigadors, responsables polítics i professionals de Bèlgica, Dinamarca, Alemanya, França, Grècia, el Regne Unit, Irlanda, els Països Baixos i Espanya.

2. Es pot trobar més informació sobre aquesta investigació en el butlletí *Alchimie*, publicat per ACEPP.

3. Una primera publicació, ja projectada, inclourà una guia per a formadors en aquests temes. Una segona publicació inclourà un vídeo amb exemples de pràctiques rellevants a diversos països. També es publicaran traduccions dels materials de formació ja existents.

Michel Vandebroek treballa al *Vormingscentrum voor de Begeleiding van het Jonge Kind* (Centre de Recursos i Formació per a l'Atenció a la Infància) a Gant, Bèlgica.

Anke van Keulen dirigeix l'Agència Mutant als Països Baixos, una agència per a la formació, el suport i el desenvolupament de la diversitat i la interculturalitat en l'educació de la primera infància i en la sanitat.

Per a més informació sobre DECET i materials de formació de qualitat, accediu a la pàgina web: www.decet.org

La integració dels infants amb discapacitats a Itàlia

10

Renzo Vianello i Giuliana Truffa

L'experiència italiana demostra que la integració d'infants amb discapacitats en els serveis regulars beneficia tots els infants. Els autors exploren el procés d'integració en l'àmbit nacional i local.

La perspectiva nacional: avançant cap a la integració

Durant els anys seixanta es van crear grups i escoles especials arreu d'Itàlia. El seu creixement va ser excessiu: fins i tot hi anaven infants sense cap discapacitat, però que tenien desavantatges socials o problemes de disciplina a l'escola. A partir de 1970, es van començar a evidenciar els problemes sorgits a causa d'aquesta forma de segregació. Amb la creixent pressió de les famílies i els mestres, i seguint el moviment cap a la integració que s'estava produint als Estats Units i a Escandinàvia, a Itàlia es va aprovar una legislació molt innovadora. La Llei 517, aprovada l'any 1977, va minimitzar l'escolarització en grups especials. La Llei també limitava el nombre d'alumnes en les classes regulars, incloent un infant discapacitat en un grup de 20 alumnes com a màxim (amb algunes excepcions, on el màxim és 25), i va assignar mestres de suport per a aquests grups.

Estadístiques recents del govern italià mostren la situació actual a Itàlia. El 98 % dels infants considerats discapacitats assisteixen a classe en grups regulars; això inclou a infants amb discapacitats severes i/o múltiples. De la població escolar, un 1,5 % és discapacitat: 0,9 % de tres a sis anys a parvularis, 1,9 % dels nens i nenes a primària, 2,4 % dels infants a secundària i 0,9 % dels infants a batxillerat. Hi ha 60.500 mestres de suport, un per cada 2,2 nens amb una discapacitat. El nombre de grups amb més d'un infant discapacitat és molt reduït.

Dues lleis més, aprovades l'any 1992 i 1994, estableixen un marc per a polítiques d'integració i per a la cooperació entre les escoles i altres serveis. La cooperació es desenvolupa en quatre fases, cadascuna de les quals té la seva documentació:

- La identificació inicial d'un infant discapacitat.
- Una valoració de la seva condició psíquica i física ('diagnosi funcional').
- Un 'perfil funcional dinàmic' que descriu els objectius de desenvolupament de l'infant per als propers un o dos anys.
- Un 'pla educatiu individualitzat', que especifica de quina manera s'assoliran aquests objectius.

Mentre que la primera fase –la identificació– s'ha de fer en un màxim de deu dies, la diagnosi funcional requereix més temps per permetre un examen en profunditat. S'ha de fer especial atenció al potencial neuropsicològic i evolutiu de l'infant.

Després d'un període d'assistència a l'escola, aquesta defineix, junt amb les famílies i els treballadors socials i sanitaris implicats en la valoració, el perfil funcional dinàmic de l'infant. És essencial per planificar la integració, ja que proposa objectius de desenvolupament a curt termini (sis mesos) i a mig termi-

ni (dos anys). El 'perfil funcional dinàmic' se centra sobretot en les capacitats i el potencial dels infants, més que en les seves deficiències. En comptes de fer comparacions (implícites o explícites) amb el promig dels companys, l'atenció se centra en les característiques individuals de l'infant discapacitat, i es compara com està ara mateix en oposició a com pot estar si es desenvolupa el seu potencial. Finalment, el 'pla educatiu individualitzat' planifica l'educació de l'infant, i implica les famílies, l'escola, els serveis socials i mèdics i les autoritats locals –tothom que pot contribuir-hi d'una manera important.

Una experiència d'integració i formació

L'Ajuntament de Pàdua té 14 escoles bressol, per a gairebé 700 infants d'edats compreses entre 3 i 36 mesos. Per emfasitzar el seu caràcter educatiu i social, Pàdua ha inclòs les seves escoles bressol junt amb els parvularis, en la Regidoria d'Educació, desenvolupant d'aquesta manera una política educati-

va comuna per als infants des del seu naixement fins als 6 anys. Hi ha una llarga llista d'espera per places d'escola bressol, que s'assignen amb criteris que consideren les circumstàncies familiars (per exemple, el lloc de residència, el treball dels pares, la composició de la família...).

La Llei 104 (1992) garanteix una plaça per a infants discapacitats en les escoles, tot i que els criteris municipals ja donaven prioritat a aquests nens. Estem acostumats, per tant, a tenir infants discapacitats en les nostres escoles i no sembla que hi hagi problemes d'integració. El problema real 'd'integració' han estat les necessitats formatives dels educadors que hi treballen.

La nostra resposta ha estat un programa formatiu de 5 anys, dirigit pel professor Vianello, i que inclou els mestres d'escola bressol, de parvulari i tot el personal. Les necessitats formatives més immediates van ser: augmentar el coneixement sobre els diferents tipus de discapacitat, adquirir coneixement i habilitats per desenvolupar plans individualitzats, desenvolupar mètodes de treball cooperatius entre els diversos membres del personal, i entendre quines podrien ser les demandes i les expectatives d'altres serveis locals. Amb el pas del temps, va fer-se més evident que la necessitat de suport no només es limitava al treball amb infants discapacitats, sinó que s'estenia a totes aquelles situacions en les quals els educadors se sentien insegurs.

En els dos primers anys de funcionament, el programa es dirigia als 130 educadors que treballaven a les escoles de Pàdua. Les reunions tractaven el tema de la presa de consciència sobre les discapacitats. També incloïen taules rodones per a l'intercanvi d'opinions i experiències, i l'anàlisi de la pràctica que els educadors duïen a terme en els seus centres, posant l'èmfasi en infants individuals. A partir del segon any, aquestes sessions es van complementar amb treball a les escoles bressol. Es va desenvolupar una tasca d'observació, amb l'ajut d'instruments i materials que permetien als educadors compartir i comunicar les seves experiències, incloent debats en les sessions formatives. Inicialment participaven en aquesta tasca experts externs, de l'equip del Professor Vianello, però van anar retirant-se gradualment a mesura que els educadors adquirien més confiança i competències.

La feina es va mantenir durant els 5 anys de duració del programa. Però durant el tercer any es va formar un grup d'estudi, integrat per dos educadors de cada centre, per anar més al fons en certs temes. L'objectiu era ampliar la seva experiència d'integració, de manera que poguessin constituir-se en un punt de referència a cada escola bressol. També es va intentar fer especial atenció a la relació de col·laboració entre els educadors i els especialistes.

L'equip del Professor Vianello va aplicar un model d'investigacióacció a aquesta feina de formació. Hi havia una interacció constant entre la teoria i la pràctica, amb la voluntat de millorar la feina dels educadors i els plans educatius. Alhora que participaven en tallers teòrics, continuaven observant els infants a càrrec d'altres educadors, per aprendre a millorar la seva observació i a usar-la com una eina d'avaluació per a la planificació educativa.

Reflexions sobre l'experiència

La nostra experiència a Itàlia demostra que la integració d'infants amb discapacitats en grups regulars beneficia tots els infants. Per què? Perquè el mestre ha de treba-

llar amb els petits d'una manera no tradicional. En realitat, durant els últims trenta anys la integració d'infants amb discapacitats ha estat, sens dubte, un dels elements més importants per a la innovació. A mesura que els alumnes amb discapacitats cada cop han estat menys exclosos dels grups, els mestres han hagut de millorar les seves competències, tant pel que fa als infants amb discapacitats com, més en general, pel que fa a treballar de manera cooperativa.

A Pàdua també s'ha evidenciat el mateix procés, pel qual la integració beneficia tots els infants. Al principi de la tasca d'observació, els educadors se centraven en els infants amb discapacitats. Però a mesura que preïen consciència que per entendre la discapacitació havien de conèixer molt bé el procés normal de desenvolupament, van començar a observar els altres. El resultat va ser una actitud més relaxada i objectiva respecte de la discapacitació: un coneixement més profund de les etapes del desenvolupament d'un infant va permetre als educadors millorar el seu potencial i saber què fer des d'un punt de vista educatiu. Per exemple, en l'actualitat no es considera que els infants amb síndrome de Down representin una gran dificultat, perquè la seva condició està ben definida, les etapes de desenvolupament ben establertes i la pràctica educativa gairebé fixada. Han desaparegut tots els dubtes relatius a la integració d'infants amb discapacitats severes a les escoles.

A Pàdua hem descobert dues normes fonamentals. La primera es resumeix en l'expressió del professor Vianello: «infant que observem, infant que millora». En altres paraules, el desenvolupament cognitiu i de comportament d'un infant és directament proporcional a la conscienciació i al coneixement de l'educador. En principi, això és obvi: tothom estaria d'acord que, un cop s'ha identificat un problema, és més fàcil prendre mesures per solucionar-lo. Però quelcom més profund basat en la nostra experiència és que els nens «observats» estimulaven els educadors, d'una manera gairebé automàtica, a canviar les seves maneres de relacionar-se i de treballar. Així que una observació detallada, me-

tòdica i orientada té un rol instrumental en la introducció de canvis que generen millores qualitatives.

La segona norma interpreta l'observació de les discapacitats com un intent d'expressar la seva *diferència* intrínseca, comparada als trets cognitius i socioculturals típics de la normalitat. Això no és una exageració derivada d'un sentiment espontani de compassió. Es tracta, més aviat, d'una regla precisa que indica criteris i instruments d'ús per aconseguir formes de solidaritat autèntiques, i, conseqüentment, la capacitat de donar l'ajuda que necessita cada nen.

La revisió d'una pràctica de formació habitual, per la qual els educadors surten a formar-se fora del seu centre, va millorar l'eficàcia d'aquesta formació. En el nostre cas, que fossin els experts els que es traslladessin a les escoles bressol els va permetre conèixer els drets i les necessitats d'aquestes institucions. Això els va convèncer que els educadors podien dissenyar plans educatius efectius per sí sols. El respecte mutu va generar una bona relació de treball.

Òbviament no es va oblidar la relació amb les famílies, particularment important i sensible quan un infant té una discapacitat. Els pares han d'estar implicats en el procés: la intervenció d'experts externs, sense anul·lar el paper dels educadors, va servir per subratllar la importància del rol de les famílies. Vàrem treballar les relacions amb les famílies. El nostre supòsit inicial era que, com més joves fossin els nens, més podien fer per ells els educadors. La nostra

experiència també va fer-nos adonar que els pares no sempre eren realistes pel que feia a la condició dels seus fills. Sovint el context social els duia a no reconèixer la seva discapacitat. Però també els educadors podien caure en la trampa de no valorar prou el grau real de consciència dels pares. Vàrem aprendre que la relació amb els pares s'ha de desenvolupar de manera que puguin afrontar la situació amb realisme, ajudant-los a veure els comportaments més significatius del seu fill o filla.

Finalment, la formació del personal de suport és llarga i complexa. A Pàdua, es va fer especial atenció a la comunicació –entre el personal de les escoles bressol i el de suport als infants–, a tractar aspectes evolutius i a dedicar temps a les qüestions de formació més importants. La importància d'aquesta tasca és evident per sí mateixa: la qualitat de la feina en les escoles bressol depèn en gran mesura del paper dels educadors.

Més en general, a Itàlia, els mestres de suport que treballen en grups regulars juguen un rol molt diferent al

dels mestres d'escoles especials. Necessiten competències múltiples, perquè poden tenir alumnes amb un ampli ventall de discapacitats. A més, no només treballen amb infants discapacitats, sinó també amb els mestres, amb altres professionals i amb el conjunt del grup com un tot. Han de tenir experiència en promoure el treball en equip, per garantir un enfocament coherent. Sens dubte és una feina molt exigent, i a vegades impossible de realitzar per culpa de l'estretor de mires dels seus col·legues. Però és un repte que requereix el màxim suport.

Renzo Vianello és professor de Psicologia Evolutiva a la Universitat de Pàdua i President del Comitè Nacional de Mestres Especialitzats.

Giuliana Truffa dirigeix els Serveis Educatius de l'Ajuntament de Pàdua.

Per a més informació: renzo.vianello@unipd.it o truffagg@comune.padova.it

Alguns exemples de treball amb diversitat a Itàlia

Projecte per a alumnes immigrants, estrangers i nòmades. Bolonya

El projecte proporciona un servei d'informació i formació per satisfer les necessitats dels alumnes immigrants. La tasca d'informació inclou assessorament dirigit a identificar les necessitats de les comunitats més importants d'immigrants i el desenvolupament de paquets educatius d'atenció a la infància, d'ensenyament de l'italià i de mètodes d'aprenentatge innovadors. Els serveis de formació inclouen un curs sobre identitat, cultures i sentiment de pertinença, tallers per a mestres i cursos de formació de «mediadors culturals»

Per a més informació: CD/Lei, Via Libia 53, 40127 Bologna (Miriam.Traversi@comune.bologna.it).

Projecte del Departament d'Integració Cultural, Recerca i Formació. Bolonya

El Departament afavoreix la integració d'infants amb discapacitats a les escoles infantils i a l'escola; documenta experiències educatives; i dona suport a la formació del personal. Alguns projectes recents o en desenvolupament inclouen: recerca per la creació de paquets de software educatiu per a infants amb discapacitats; comparació i existència de documents pedagògics que descriguin les experiències d'integració; qualitat en integració; i treball amb els companys dels infants amb discapacitats.

Per a més informació: CD/H via Libia 53, 40138 Bologna (carmen.Balsamo@comune.bologna.it).

Projecte «La casa en la corda fluixa»

El CD-Rom «La casa en la corda fluixa» és un instrument de treball per usar amb infants, que tracta qüestions de gènere i violència masculina contra les dones. El CD-Rom es basa en 33 paraules clau, cadascuna de les quals es debat en connexió a una sèrie de materials, com per exemple una antologia de cites de diversos autors, algunes propostes educatives (diferents segons el grup d'edat), una bibliografia i documents legals.

Per a més informació, i per obtenir el CD-Rom: Regione Emilia Romagna, Assessorato Politiche Sociali, Viale Aldo Moro 38, 40127 Bologna (ccicognani@regione.emilia-romagna.it).

Projecte «Mil maneres de créixer». Milà

El projecte investiga les necessitats d'infants immigrants des del seu naixement i fins als tres anys, i les pràctiques de criança de les seves famílies (per exemple el son, el contacte físic, l'alimentació). També estudia les causes de la separació prematura de les mares immigrants i els seus fills. La recerca és part d'un servei, 'La Casa dels Colors', que inclou una innovadora escola infantil intercultural, reunions (especialment per a mares immigrants) i formació.

Per a més informació: La casa di tutti i colori, Via Mancinelli 3, Milano (casa.colori@farsiprossimo.it).

Centre de Documentació sobre Discapacitats CDH. Mòdena

Com a part d'un projecte subvencionat i coordinat per la regió d'Emilia Romagna, els Centres de Documentació sobre Discapacitats de districte (CDH) estan desenvolupant pàgines web dedicades a formes específiques de discapacitació (visual, auditiva, motora, etc.). La pàgina web desenvolupada per CDH de Mòdena se centra en el retard mental. Està dissenyada perquè sigui fàcil d'usar per part de les famílies, dels mestres i d'altres treballadors.

Per a més informació: CDH, via Saragozza 100, 41100 Modena, o visiteu la pàgina web www.ritardomentale.it

Projecte IRIS. Pistoia

IRIS és un centre per a l'intercanvi cultural, amb especial atenció als infants i famílies de minories ètniques, i als treballadors de les escoles infantils i de les escoles que vulguin reexaminar les seves experiències, teories i pràctica. El centre és obert cada dia per a infants de tres anys, i per a grups d'alumnes en edat escolar i les seves famílies.

Per a més informació: Comune di Pistoia, Assessorato Pubblica Istruzione, Via Sant'Andrea 16, 51100 Pistoia (eda.pistoia@tin.it).

Projecte 'En l'estora màgica'. Torí

Aquest projecte promou el desenvolupament de la comunicació, la creativitat i el sentit de ciutadania en les escoles infantils i en les escoles del barri de San Salvario, que té una elevada població de minories ètniques. L'element pivot del projecte és l'art contemporani, que ofereix un llenguatge internacional. Els infants, els artistes, els mestres i els pares treballen junts en i entre les diferents escoles i parvularis. El projecte mostra la manera de superar els prejudicis i la desconfiança.

Per a més informació i materials (incloent vídeos): Comune di Torino, Segreteria Pedagogica - Divisione Servizi Educativi, Via Bazzi 4, 10152 Torino (franca.massimelli@comune.torino.it).

«La norma, no l'excepció»

La diversitat en el seu lloc

Chrissy Meleady i Pat Broadhead

Els autors descriuen la feina del Centre, que lluita per la inclusió social i que contempla la diversitat com la norma, i no l'excepció.

Al Children's Centre de Sheffield, l'infant és al cor del sistema. Però des de fa temps nosaltres creiem que hem de treballar amb l'infant en el context de la seva vida familiar i de la comunitat. Creiem que els infants aprenen millor quan la seva identitat és forta, quan perceben que el seu estil de vida i la seva família estan ben valorats, i quan aconsegueixen reconèixer i acceptar que hi ha moltes maneres de viure la vida.

El Centre de Sheffield va obrir fa 21 anys com una iniciativa de la comunitat local. Ara aquesta iniciativa s'ha estès i s'han creat centres que acullen més de 14.000 infants al dia d'11 països –Zàmbia, Kosovo, Etiòpia, Pakistan, Afganistan, Caixmir, Palestina, Jordània, Sri Lanka, Zimbabwe i Gàmbia. Aquest article tracta sobre el nostre treball a Sheffield, on acollim més de 700 nens i nenes per dia, amb edats que van des del naixement fins als 18 anys, en una varietat de serveis. El Centre és una cooperativa que funciona amb criteris col·lectius, dirigida per un comitè format per personal, famílies i usuaris dels serveis (adults i infants). Actualment, en el comitè de direcció hi ha representats tretze grups ètnics dels 75 que venen al Centre, i les actes es redacten en nou idiomes, més el Braille, i en cinta.

El Centre es troba en un barri cèntric de la ciutat, una àrea empobrida, que a vegades els mitjans de comunicació identifiquen com una zona de drogues, crim i famílies trencades. No hi ha dubte que molts dels infants conviuen amb tot això diàriament, ja sigui de manera directa o indirecta. Però això no és, de cap manera, tota la història de la vida en aquest barri. Les pràctiques del Centre pretenen construir a partir de les coses bones del barri, alhora que confrontar la realitat i ajudar a superar les dificultats que neixen d'espirals decreixents de desesperació, pobresa i de formes sistemàtiques d'opressió.

«La norma, no l'excepció» ve d'un informe realitzat pels infants, els pares i el personal per a una avaluació del Centre d'Infants. La cita fa referència a què ha estat el nostre interès preferent durant molt de temps: els homes i l'atenció als infants.

Reflecteix la nostra opinió que el treball dels homes amb els infants ha de convertir-se en una norma acceptada per la societat. Però, per nosaltres, la "diversitat" cobreix moltes altres àrees: grups socioeconòmics i afiliacions polítiques, creences religioses i formes de fe; edat, raça, ètnia i nacionalitat; sexualitat; composició familiar; status de salut i habilitats físiques i mentals. La promoció de la diversitat en tantes àrees sovint implica desafiar les normes establertes, acceptades per tothom.

Posar en pràctica la diversitat

Desenvolupament i manteniment de equips de treball

Per a nosaltres, la inclusió social és bàsica. Volem assegurar un accés igualitari i uns resultats justos, reconeixent que totes les seccions de la nostra societat contribueixen al bé comú, i que cada individu té valor per sí mateix. Per complir aquests principis el Centre ha desenvolupat i aplicat polítiques i procediments concrets.

Una àrea important ha estat el personal. El Centre sempre ha intentat reflectir la diversitat social més àmplia en la

composició del seu personal. D'aquesta manera volem donar suport a les persones que usen el servei i reafirmar els seus contextos i estils de vida. Hem buscat un equilibri de la força de treball, pel que fa al gènere, per trencar els estereotips i promoure models de rols positius: ara mateix a Sheffield tenim 58 treballadors, dels quals 25 són homes.

Entre tots els treballadors, en el Centre es parlen 24 llengües. Conseqüentment sovint es pot parlar als infants en la seva llengua materna. Com va observar un pare: «aquí, a diferència d'altres llocs, no consideren un dèficit que un infant parli la seva llengua nativa, sinó que ho consideren un avantatge». L'objectiu és que tots els infants siguin multilingües abans d'abandonar el Centre. Comencen com a nadons i segueixen aprenent a l'escola, en les activitats extraescolars i en l'ampli ventall de clubs i activitats d'oci. Els tallers inclouen els pares i els educadors per a promoure una continuïtat entre la llar, el Centre i la comunitat.

Nosaltres reconeixem que la comunicació adopta moltes formes. Tots els infants aprenen el llenguatge de signes, es troben amb una varietat d'escriptures

i aprenen les normes per llegir-les. En aquest context, infants força petits aprenen a llegir Braille amb facilitat, i ho fan espontàniament.

Els infants estan a càrrec de treballadors amb una sèrie de discapacitats apreciables, incloent dificultats d'aprenentatge. Algunes zones de l'entorn s'han adaptat per acollir els treballadors, els pares i els infants amb discapacitats físiques. Els treballadors individuals tenen tutors entre els seus col·legues i els pares per ajudar-los, i ells, alhora, ajuden algú altre.

Amb l'augment de la confiança en el Centre, en el comitè de direcció i en els seus treballadors, s'han introduït qüestions relatives a la sexualitat de manera més explícita, alhora que en la pràctica s'han fet implícites. La preservació de la privacitat individual és molt important en les pràctiques del centre, però conviu amb la necessitat de confrontar els prejudicis socials sobre qui és capaç d'oferir una bona atenció, educació i jocs als infants.

La diversitat, el punt inicial del currículum

El personal introdueix la diversitat en la planificació i l'aplicació del currículum, com a part de l'experiència diària dels infants i de les famílies. Per això se celebren festes en un context més ampli de comprensió i d'experiències compartides, un context que els infants, els treballadors i les famílies estan creant conjuntament. Hi ha visites regulars de pares que parlen de la seva cultura i reafirmen les cultures dels seus fills. Entre els visitants recents hi ha hagut membres de les comunitats beduïna, esquimal i gitana, i els infants van visitar un assentament nòmada. Una mare va dir que quan la seva filla, adoptada feia poc temps, va començar a l'escola, es va poder plantar «davant de tota la classe i parlar dels beduïns en detall, explicar com era la vida nòmada». Una altra mare va remarcar que el currículum havia afavorit el coneixement i l'acceptació del seu fill per part de la resta de nens: «no som britànics i som diferents a tot arreu, però en el Centre fins i tot el currículum considera els antecedents i el bagatge de tothom».

Les experiències curriculars no només han de recollir les qüestions d'ètnia, cultura i estil de vida, sinó també una aproximació holística al benestar físic. Les sessions d'educació física "Infants en forma" han demostrat ser populars i beneficioses. Incorporen treball en equip a través de diferents jocs d'equip vigorosos i culturalment diversos. La diversitat d'imatges, d'arts culinàries i de serveis de compra, i l'accés a perruqueries, preparadors físics particulars i consells de maquillatge milloren la imatge personal, fan créixer la consciència del propi cos, i aprofundeixen els coneixements de nutrició i salut. Es donen consells als treballadors, als infants i als membres de la comunitat local per tal que desenvolupin la seva autoestima i la confiança en sí mateixos. Per exemple, un adolescent amb la cara plena de cicatrius i un nen que havia perdut els cabells per culpa de la quimioteràpia han rebut ajuda en aquests serveis.

«*The Shack*» (*La Cabana*) és un centre internacional d'arts i cultura que anima els infants i els joves a expressar-se i a ser creatius en un món globalitzat. Els infants descobreixen la interacció entre l'art i el context, la multiculturalitat, la ciència, el llenguatge i la història. Ofereix activitats i tallers amb el suport i la formació d'adults. En centrar-se en els drets dels infants localment, nacionalment i internacionalment, *The Shack* els dona suport. Les seves iniciatives de defensa dels infants han aconseguit millorar les condicions dels infants del carrer, dels nens soldat, dels infants explotats per la indústria sexual internacional i, en un nivell més local, dels infants que treballen a la

Gran Bretanya, la inclusió dels infants en la democràcia, i el seu dret a l'educació.

La diversitat i la vida familiar; milloren les habilitats de tothom

Es realitzen tota una sèrie de tallers per les famílies i altres responsables dels infants que, a canvi, aporten les seves habilitats al currículum –per exemple: tallers de llengües, de cuina àrab, de treball amb fusta i d'habilitats informàtiques. Els pares aprenen dels interessos dels seus fills, potser estimulats per un mateix model de rols sexuals, com en aquest exemple d'un pare: «He tingut problemes amb els ordinadors. Mai he intentat resoldre'ls. El meu fill va venir del Centre parlant d'ordinadors. Havia estat jugant amb en K (un treballador). El dia següent, em van arrossegar perquè passés una estona amb en K i el meu fill, i em van ensenyar a usar l'ordinador. Ens en van deixar un i ara l'usem, a casa, per aprendre certs jocs típics, amb colors i objectes, i realment l'ha ajudat a avançar. Jo també m'he apuntat a un curs».

Obrir-se a, i per a, la comunitat.

La seguretat financera és una aspiració compartida pels membres de la comunitat local, els usuaris del servei i els treballadors. Així que el Centre administra "comunitats de crèdit" per a cadascun d'aquests grups, amb un augment constant any rera any, a mesura que s'estén la veu. El Centre també gestiona un 'Sistema Letts' on els recursos i les habilitats s'intercanvien sense que es facin servir diners. En l'any 2000, 61 adults i 49 infants van usar aquest servei.

EI Centre acull un grup de dones contra l'ablació, al qual assisteixen, ara mateix, 205 dones i nenes. El grup se centra en que les dones tinguin cura de sí mateixes, en desenvolupar activitats socials i en la presa de consciència, tenint en compte les diferents dimensions culturals. Es proporcionen consells legals sense fer judicis de valor, alhora que es prioritza la protecció de les nenes.

EI fet de posar en dubte qualsevol prejudici contra l'edat genera oportunitats per als membres joves i vells de la comunitat. El Centre té serveis específics per a grups d'edat concrets (per exemple, "clubs" gastronòmics per a gent gran) i serveis intergeneracionals (per exemple: tallers de lectura i d'informàtica conjunts, on els infants actuen com a tutors dels aprenents més grans). Els treballadors, tant els contractats com els voluntaris, cobreixen una franja d'edat molt àmplia. En reunions, xerrades i feines conjuntes, persones de diferents grups d'edat i en diferents etapes d'experiència vital poden parlar i aprendre, informalment, sobre les contribucions que cadascú ha fet i pot fer a l'evolució de la societat.

EI Centre treballa amb alguns dels grups més marginats de la nostra societat, i sovint els defensa. Això pot provocar conflictes entre el personal del Centre i les idees, perspectives i principals corrents d'autoritat. Però considerem que aquesta feina és essencial, tant pel que fa al suport a grups marginats com per desafiar desigualtats i opressions endèmiques que es posen de manifest en l'ús del llenguatge i en les postures que s'adopten.

EI treball amb les persones que cerquen asil i/o l'estatut de refugiat il·lustra aquesta tasca. En el moment d'escriure aquest article (octubre del 2001), un gran grup de famílies i infants de l'Afganistan han buscat un refugi segur en el Centre d'Infants. Ahir va començar el bombardeig d'Afganistan. Avui, aquestes famílies se senten insegures en les seves pròpies comunitats del Sud de Yorkshire. Tenen por d'atacs racistes. Els fa por posar-se en contacte amb les seves famílies a l'Afganistan per si això s'interpreta com un gest de simpatia cap als talibans. Els espanta expressar la seva solidaritat amb les seves pròpies comunitats, però també que es produeixi

una reacció violenta per part d'alguns dels seus propis grups ètnics. Tenen por a perdre els seus fills o de ser forçats a tornar a l'Afganistan. Han vingut al Centre perquè creuen que aquí estan protegits, que se'ls acceptarà amb les seves diferències i que es comprendrà la seva experiència com a refugiats.

I potser tenen raó. Potser només la comunitat pot satisfer les necessitats d'aquesta magnitud. Potser els poders públics haurien de buscar maneres de proporcionar finançament i estructures perquè les necessitats de la comunitat poguessin ser satisfetes per membres de la pròpia comunitat.

Conclusió

L'avaluació contínua ha demostrat que el nostre Centre pot donar resposta a moltes famílies necessitades. També ha evidenciat que, pel caràcter cooperatiu del Centre, el personal de sent capaç de prendre responsabilitats, respondent a famílies sovint en dificultats extremes, malgrat la pressió i l'exigència que això els suposa. Tal com va escriure un dels membres del personal: «tothom té la força per implicar-se i marcar la diferència», i encara un altre: «l'estructura promou la participació, l'accés i la implicació».

Hi ha molts centres que, com el Centre d'Infants de Sheffield, acullen infants, famílies i col·lectius en què les dificultats diàries d'una vida en precari poden donar-se durant períodes llargs de temps. Això implica que cal una aproximació holística al desenvolupament d'uns infants en circumstàncies vitals molt difícils, oferint suport emocional, generant oportunitats per a construir una relació i experiències de vida –que han de partir de la diversitat com a norma i no com a excepció.

Chrissy Meleady és presidenta del Comitè de Direcció del Centre d'Infants de Sheffield; al Regne Unit.

Pat Broadhead treballa en el Departament d'Estudis Educatius de la Universitat de York, al Regne Unit

Per a més informació: Chrissy Meleady, Sheffield Children's Centre, Shoreham Street, Sheffield 2; o Pat Broadhead: pb17@york.ac.uk.

Focus en... la comunitat francesa de Bèlgica

En el primer article d'una nova secció dedicada als serveis de primera infància de diferents parts d'Europa, visitem la comunitat de parla francesa de Bèlgica. Ens guia Alain Dubois, amb la col·laboració de Patricia Vincart.

Trobar una atenció de qualitat per als nostres fills

Bèlgica és un estat federal amb tres governs –el francès, el flamenc i l'alemany–, cadascun dels quals serveix a un grup lingüístic diferent. El govern de la comunitat francesa és responsable d'una sèrie de polítiques i serveis que –inclouent l'educació i el benestar social– per a la població de parla francesa de Valònia i Brussel·les, un total de quatre milions de persones. Els serveis inclouen un extens sistema de parvularis (d'écoles maternelles) per a infants a partir de dos anys, i usats per pràcticament tots els infants de tres a sis anys. Tot i això, aquest article se centra en els serveis per a nens i nenes menors de tres anys.

La comunitat de parla francesa ha fet responsable dels serveis per la infància per a menors de tres anys a un organisme públic especialitzat –l'Oficina de Naixements i d'Infància (ONE). L'ONE té una responsabilitat àmplia: tot el que té a veure amb infants fins a 12 anys, excepte la seva educació i protecció. Regula els serveis a la infància i atorga finançament públic a molts d'aquests serveis, que poden dependre d'organitzacions privades sense ànim de lucre o d'administracions municipals o regionals. Una altra tasca de l'ONE és proporcionar informació a les famílies, sobretot pel que fa a l'atenció als infants. Per a cada zona hi ha un llistat dels serveis disponibles Ara, amb la recent publicació d'un «codi de qualitat», les famílies poden identificar els serveis que es consideren d'un determinat nivell.

Malgrat això, el futur no és gaire prometedor per als infants menors de tres anys. No hi ha prou places en els serveis finançats amb fons públics: les «*crèches*» (centres per a infants entre 0 i 3 anys), els «*prégardiennats*» (per a infants d'un any i mig a 3 anys), i les «*maisons communales d'accueil de l'enfance* (MCAES)» (per a infants de 0 a 6 anys), situades majoritàriament en àrees urbanes; i els «*services de gardiennes encadrées*» (centres per a infants entre 0 i 6 anys) que sobretot funcionen en àrees rurals.

El nombre de places no ha crescut gaire en els últims deu anys a causa de la difícil situació econòmica de la comunitat de parla francesa. L'escassa expansió que hi ha hagut es deu als salaris reduïts dels educadors dels «*services de gardiennes encadrées*» (que estan esperant una millora de les seves condicions laborals, incloent una escala de salaris adequada); i al finançament de les MCAE per la regió de Valònia (a més dels governs de les comunitats lingüístiques Bèlgica té governs regionals, el rol dels quals inclou la promoció del treball, i d'aquí el finançament dels treballadors dels MCAE).

Per tant, la situació de les famílies és difícil, especialment a la regió de Brussel·les. Aquí hi ha poques MCAE i és difícil trobar «*services de gardiennes encadrées*». La crisi d'habitatges té un efecte advers sobre els serveis d'infància. I al mateix temps, la taxa de treball de les dones és elevada.

Trobar una plaça per un infant és una lluita. I la situació encara és pitjor per culpa de les llistes d'espera i les prioritats definides pels poders públics. Sovint els pares s'inscriuen en les llistes d'espera abans que neixi el seu fill o filla. D'aques-

ta manera, el sistema pressuposa que els pares tenen la capacitat de planificar les coses amb temps, però els sociòlegs saben que aquesta capacitat no és distribuïda igualitàriament en la societat. Per aquest motiu les llistes són discriminatòries. I la discriminació augmenta amb els criteris d'admissió. Per exemple, els funcionaris i els residents tenen prioritat per sobre de les famílies pobres i dels pares que s'estan formant professionalment.

Davant d'aquesta situació estan emergint noves iniciatives, tals com: els serveis «*halte-accueil*» (d'acollida urgent), que poden solucionar problemes inesperats o necessitats ocasionals d'atenció als infants; la «*Maison d'Enfants*» gestionada per ORBEM (l'organització de Brussel·les responsable de trobar feina per als aturats) per a pares que estan assistint a cursos de formació o buscant una feina; places finançades amb fons de la Unió Europea; i «*zapping*», on el pares combinen una plaça en un servei d'atenció a la infància amb el suport de la família o els veïns. A més d'aquestes iniciatives que augmenten l'oferta de serveis, la demanda es redueix pel sistema belga de pauses en la carrera professional, per les

quals les dones i els homes poden deixar de treballar un temps, conservant una part del seu sou, per diverses raons, incloent l'atenció als fills. Aquestes «excedències» s'afegeixen als permisos maternals o paternals.

Aquestes iniciatives són encara més importants si es pensa que el sector privat no ha desenvolupat gairebé res, a no ser certs serveis molt específics, com ara centres de vacances o serveis d'atenció a infants malalts amb pares que treballen.

Resumint: per als infants més petits, millora la qualitat dels serveis, però l'accessibilitat i la possibilitat d'elecció estan lluny del que hauria de ser desitjable. En canvi, el revers d'aquesta situació és el cas de l'atenció als infants en edat escolar. A causa de la competència entre escoles, la majoria ofereixen

servei per als infants (*garderie*) durant el matí, la tarda i el vespre, i el dimecres a la tarda, quan les escoles estan tancades. Aquí el problema principal és la qualitat. La feina sovint és voluntària o amb salaris molt baixos, i els centres reben, sobretot, infants menors de sis anys per a qui hi ha poques alternatives.

Una última peça completa la descripció dels serveis d'atenció a la infància a la comunitat de parla francesa. El sector conegut com a «activitats fora escola» (*extrascolaire*), que organitza activitats per a infants en el seu temps lliure, s'ha desenvolupat força en els darrers anys, en particular gràcies a l'ajut de la seguretat social i de les regions. Aquestes han finançat centenars de llocs de treball. Malauradament, aquest desenvolupament s'ha aturat, posant en risc els serveis per la infància en algunes zones.

En el costat positiu, cal dir que la professionalitat del sector és elevada, a causa dels esforços esmerçats per la Comunitat en formació. Podem observar un ús creixent d'aquests serveis, que clarament mostra la seva importància per als pares. Sembla que la confiança ha

arrelat. Hauria de continuar per seguir construint la tasca coordinada que va iniciar-se en aquesta àrea fa alguns anys.

Primavera de les crèches¹

No tenim prou espai per recordar la importància de la «primavera de les «crèches» a Bèlgica. Per això ens centrarem en la reunió inaugural d'una sèrie de seminaris per a treballadors de «crèches» en l'àrea de Brussel·les. La data, el 29 de novembre de 1975. Com mostra la primera foto, la reunió va ser molt concorreguda. L'interès i les expectatives del sector eren nombroses: s'hi van inscriure més de 700 treballadors. En aquestes línies recordem alguns dels actors clau que van fer possible el que es pot considerar un nou moviment per als infants, les famílies i els serveis d'atenció a la infància.

Entre 1968 i 1975, el nombre de «crèches» es va triplicar com a resultat d'una nova política de finançament del govern, en resposta a les pressions de les organitzacions de dones i els sindicats. Les «crèches van deixar d'estar destinades només a infants de famílies «amb necessitats», i vam acollir també infants amb pares que treballaven. Fruït d'aquest canvi, van créixer les «crèches» i la professionalitat.

Durant els mateixos anys, la Fundació Bernard Van Leer va finançar la investigació a les Universitats de Brussel·les, Gant, Lieja i Mons. Aquesta recerca va contribuir a una nova perspectiva dels serveis per als infants. Es va adoptar una teoria de l'educació més àmplia que la

dominant en aquell moment, que concebia els serveis per a la infància com una compensació a les limitacions socioculturals de l'infant que vivia en contextos o condicions precàries. La nova concepció de l'educació prenia en consideració els aspectes socioeducatius del desenvolupament.

El Professor Paul Osterrieth (1916-1980), del Departament de Psicologia Genètica de la Universitat Lliure de Brussel·les, i coautor de la recerca, va fer la ponència inaugural del seminari. Va oferir una visió diferent de l'infant, un infant que «es desenvolupa mentre actua» o que «es construeix a sí mateix com a resultat de la seva pròpia experiència» –un punt de vista que avui compartim gairebé tots, però una revolució real fa un quart de segle. Aquesta nova concepció de l'infant va convertir la crèche en un espai per a l'educació i el desenvolupament de la personalitat.

El seu equip incloïa en Bernard Versele (1944-1977), un psicòleg molt relacionat amb les *crèches* –i, sent un home, això representava una segona revolució. Va reconèixer la revolució que s'estava produint abans que molts d'altres: la funció educativa dels serveis preescolars, com les *crèches*. També va preveure els riscos molt ràpidament: escolarització prematura, i substitució de la família pel servei d'atenció a l'infant. Va ser un dels primers a assenyalar la necessitat d'una relació forta entre el personal professional i les famílies. La seva feina en les *crèches* va ser facilitada, en particular, per en Fernande Couvreur (1915-), màxima responsable d'una «*crèche*» molt antiga, creada l'any 1868.

S'haurien de mencionar dues persones més com a part d'aquest moviment. Els dos van participar en la primera sèrie de seminaris com a ponents. Jacques Zwick (1924-) era el Secretari General de la Lliga de les Famílies. Compartia amb Paul Osterrieth la visió de l'infant com un individu complet en la seva globalitat. Va posar l'èmfasi en la corresponsabilització entre les famílies i els educadors. També va assenyalar la necessitat d'una millor organització de la relació entre la vida laboral i la vida familiar. Va ser un dels primers defensors de

les excedències o permisos laborals (actualment en vigor a Bèlgica, vegeu més amunt).

N'Alfred Sand (1926-) [a la dreta en la foto d'aquesta pàgina], un pediàtra, epidemiòleg i psicòleg infantil de l'Escola de Salut Pública de la Universitat Lliure de Brussel·les, va donar una dimensió científica als canvis que s'estaven produint. Encara que estava d'acord amb els canvis, va mantenir la distància crítica necessària, desenvolupant una primera avaluació del programa.

El moviment descrit en aquest article va influenciar altres reformes estructurals. Aquestes inclouen el compromís de l'autoritat política de parla francesa de Brussel·les amb la formació contínua dels treballadors de l'educació de la infància, un decret sobre formació complementària –elaborat consultant als treballadors d'aquest àmbit–, i la disponibilitat de finançament per a projectes i instal·lacions culturals per a infants.

1. El títol d'aquest article és un préstec de l'excel·lent llibre de Liane Mozère publicat per Harmattan, París, en la seva col·lecció de «lògica social».

Alain Dubois, sociòleg a l'Observatori de la Infància, és responsable del desenvolupament d'ONE.

Patricia Vincart és funcionària de la Comissió de la Comunitat francesa de la regió de Brussel·les, i responsable de l'Observatori de la Infància

Per a més informació:
dubois.alain@skynet.be.

Bèlgica va ser un dels països participants en la revisió temàtica d'atenció i educació de la primera infància de l'OCDE.

La documentació relativa a Bèlgica en aquesta revisió es pot trobar a www.oecd.org

informacions

Un projecte denuncia l'exclusió dels infants dels tractats de la Unió Europea

El Fòrum Europeu per al Benestar dels Infants –una xarxa d'ONG que treballen amb i per als infants arreu d'Europa– ha examinat els casos en què la discriminació per edat pot afectar els infants i els joves en els sistemes judicials i legals. El projecte, finançat per la Comissió Europea i en el qual participen organitzacions de sis països (Àustria, Grècia, Irlanda, Itàlia, els Països Baixos i la Gran Bretanya), ha revisat la discriminació en la protecció dels infants i en els processos criminals i de custòdia. El projecte ha destacat una sèrie de qüestions, incloent l'equilibri entre la protecció dels infants i el reconeixement de la seva capacitat per participar en aquests processos, i les considerables diferències entre les pràctiques dels diversos països.

Eleni Andrikopoulou, responsable del Fòrum, ha manifestat a «Infància a Europa» que el projecte està desvetllant la inexistència de cap competència clara per tractar els temes d'infància a nivell de la Unió Europea. «L'article 13 del Tractat d'Amsterdam inclou l'edat com un dels motius de no discriminació, però fins ara no s'ha definit clarament què implica això en el cas dels infants.

Esperem que aquest projecte ajudi a incrementar la importància d'aquesta qüestió –i a destacar el silenci dels tractats de la Unió Europea respecte de la infància mentre dura el procés de revisió que es tancarà l'any 2004.

Per a més informació: Secretaria del Fòrum Europeu per al Benestar dels Infants, a eleni@efcw.org

La Plataforma Social de la Unió Europea es prepara per la revisió dels tractats el 2004

L'any 2004 significarà la propera oportunitat de revisar els tractats de la Unió Europea. Hi ha un consens generalitzat sobre la necessitat de fer esforços més grans per implicar més els ciutadans de la Unió –i no només els governs nacionals– en aquest debat.

El desembre del 2001, a Laeken es va celebrar una Assemblea dels Ciutadans paral·lela a la Cimera del Consell Europeu. La Plataforma Social –que agrupa agències no governamentals que treballen en qüestions socials– està col·laborant amb altres organitzacions –ecologistes i d'altres tipus– per aconseguir una major transparència i participació dels ciutadans en el procés de revisió dels tractats.

La Plataforma Social intentarà centrar l'atenció en les maneres per les quals l'aplicació de l'Article 13 pot ser més efectiva, i destacarà els buits que encara existeixen. L'esborrany de la declaració de principis acordat en la reunió del grup de Políti-

ques Socials de la Plataforma del passat novembre exigeix una aplicació «completa i ràpida» de les directives derivades de l'Article 13 dels tractats, i reclama mesures addicionals per garantir que totes les formes de discriminació mencionades en l'Article 13 es prohibeixin.

La declaració de la Plataforma, «*Lluita contra la discriminació: la dimensió europea*», afirma que la lluita contra la discriminació ha de començar amb els infants i durant la infància, i afegeix que es necessitaran esmenes addicionals als tractats per reforçar els drets dels infants.

Per obtenir còpies de la declaració de la Plataforma Social, dirigiu-vos a Simon Wilson, a simon.wilson@socialplatform.org.

Unitat, Polítiques i Serveis per la Infància.

Una nova manera d'organitzar l'atenció a la infància en la Comunitat francesa de Bèlgica

Formació contínua per a tothom

Des del 2001, la comunitat francesa de Bèlgica ha posat en marxa un ambiciós pla per la formació addicional dels professionals relacionats amb l'atenció als infants entre 0 i 12 anys. Ha recuperat i ampliat l'experiència dirigida des de 1975 per la Comissió de la Comunitat francesa per la regió de Brussel·les

(vegeu l'article de la pàgina 18). Els problemes que aborda són diversos. L'atenció a infants molt petits (entre 0-3 anys) en ofertes de serveis col·lectius o a casa, l'atenció a infants més grans (de 3-12 anys) a l'escola, en l'entorn escolar o associatiu. Tots els empleats en aquests grups d'atenció poden rebre formació, que és gratuïta per als treballadors de l'entorn escolar. També es pretén donar formació als caps de departaments i als membres de les autoritats de les organitzacions públiques i privades, ja que és un fet que si no coneixen les implicacions de la feina d'atenció, no es pot esperar cap promoció o professionalització real d'aquests sectors. S'està organitzant la propera sessió. Com desitja el Ministre d'Infància «aquest pla de formació expressa el desig d'afirmar clarament que les activitats formatives relacionades amb la infància han reproduir les activitats desenvolupades amb els

mateixos infants. És a dir, es basen en habilitats i competències que, sense ser innates, sí són necessàries en la vida laboral».

Coordinació local

S'ha obert una convocatòria de subvencions per a tots els Ajuntaments de la Comunitat francesa de Bèlgica per organitzar una coordinació local «òptima» de les ofertes extraescolars per a infants entre tres i dotze anys. Quines activitats s'hi inclouen? Per començar, totes les organitzades de forma regular. No hi ha cap llista predeterminada: tant serveis d'atenció escolar com serveis o activitats d'oci, educatives, culturals, esportives o especials. La primera tasca a desenvolupar pels coordinadors serà registrar l'oferta existent. La coordinació municipal hauria de cobrir tots els factors inclosos en l'atenció, ja sigui l'organització d'activitats, la seva supervisió, el seu finançament o, com en el cas de les famílies, el seu ús. L'objectiu és, per sobre de tot, organitzar la concepció dels municipis sobre els recursos existents i les relacions potencials. Tot i que els serveis actuals són molt nombrosos, no atenen suficientment la demanda local o són poc coneguts pels residents. Per això es disposarà de pressupostos suplementaris per a noves inversions i per a proporcionar informació a les famílies. Malgrat els ajustats terminis de temps per sol·licitar la subvenció, més de dos terços de les autoritats de Valònia i de Brussel·les han confirmat el seu interès en el progra-

ma, cosa que podria tenir un efecte indirecte: l'increment de la influència política dels responsables locals de les polítiques d'infància.

Reunió dels ministres europeus responsables de polítiques d'infància a Brussel·les el 9 de novembre del 2001

La reunió informal de ministres acorda:

- Demanar l'informe de la sessió extraordinària de l'Assemblea General de Nacions Unides dedicada als infants i, especialment, del «Fòrum dels Infants».

Els ministres defensen, entre d'altres, mantenir la prioritat de la campanya per l'educació de les nenes, dels infants i de les dones entre la població desavantatjada i per l'erradicació de la pobresa.

- Defensa que la Unió Europea desenvolupi una aproximació transfronterera als drets dels Infants i a les polítiques relatives a aquests.

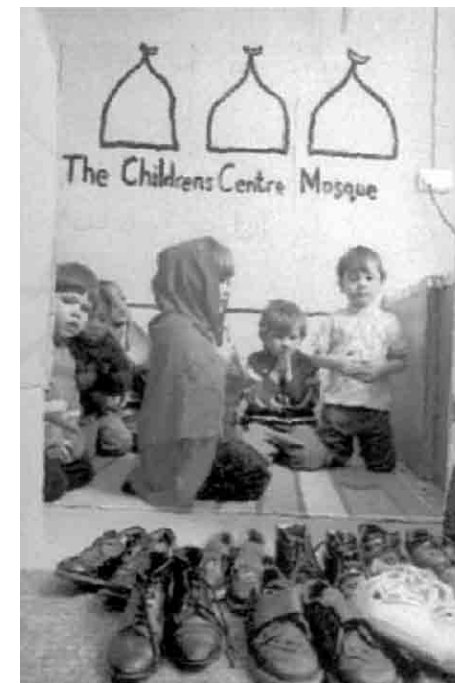
En particular, els ministres demanen que el Consell dediqui més atenció als infants, especialment dins el Consell de Treball i Afers Socials, en relació a la reconciliació de la vida familiar i laboral.

- Dóna suport a la iniciativa de la Presidència belga per establir una xarxa de punts d'observació dels drets i les polítiques d'infància.

- Està en favor d'una participació efectiva dels infants en les decisions que els afecten en el nivell d'Unió Europea, en referència a la resolució relativa a la participació dels joves.

Intercanviament d'experiències de diversitat

DECET és una xarxa europea de formadors, professionals, investigadors i responsables polítics, que promou, de manera activa i crítica, la qualitat en els serveis d'educació de la primera infància. Això inclou qüestions d'equitat, accessibilitat i respecte per la diversitat. DECET contribueix al desenvolupament de nou coneixement i perspectives en aquesta àrea, mitjançant projectes transnacionals com

el desenvolupament dels currículums de formació i la producció de materials (vídeo, llibres, etc).

Una de les seves formes de comunicació més importants és la pàgina web www.decet.org, que conté dues bases de dades de consulta. La primera permet a l'usuari buscar recursos, classificats per llengua o per format (llibre, article, vídeo, multimèdia), sobre diversitat en l'educació de la primera infància. La segona base de dades possibilita el contacte amb moltes organitzacions que desenvolupen activitats en aquest camp arreu d'Europa, i obtenir informació sobre les seves activitats i experiències locals. Una llista d'enllaços ajuda a trobar més informació sobre altres xarxes en aquest o altres àmbits relacionats.